

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Вченої ради

Навчально-наукового інституту
психології та соціального захисту

В. Карабин Василь КАРАБИН
« 2 » вересня 2020 року

РИТОРИКА

ПРОГРАМА

навчальної вибіркової дисципліни

підготовки бакалавра

спеціальності: 035 Філологія

за освітньою програмою: Переклад з англійської мови

Львів
2020 рік

Розробник програми:

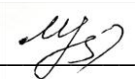
Галина Хлипавка, старший викладач кафедри українознавства
Львівського державного університету безпеки
життєдіяльності, к.пед.н.

Рецензент: Мар'яна Глакович, доцент кафедри іноземних мов та
культури фахового мовлення, к.філол.н., доц.

Програму рекомендовано кафедрою українознавства
Львівського державного університету безпеки
життєдіяльності

Протокол від «21» серпня 2020 № 1.

Завідувач (завідувач) кафедри українознавства

Марта ЛАБАЧ

Схвалено Вченою радою навчально-наукового інституту
психології та соціального захисту

Протокол від «02» вересня 2020 № 1.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Риторика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 035 «Філологія».

Предметом вивчення дисципліни є технологія творення тексту інформаційного повідомлення та науково-практичні засади риторико-комунікативної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: «Українська мова та культура», «Культура ділового спілкування», «Теорія та практика ділових переговорів».

Програма навчальної дисципліни складається з таких блоків змістових модулів (змістових модулів):

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Риторика як наука і мистецтво.

Змістовий модуль 2.

Тема 2. Інвенція. Диспозиція. Елокуція. Меморія й акція.

Змістовий модуль 3.

Тема 3. Історія риторики.

Змістовий модуль 4.

Тема 4. Роди, види і жанри красномовства.

Змістовий модуль 5.

Тема 5. Методика та етапи підготовки тексту промови.

Змістовий модуль 6.

Тема 6. Типи промов. Структура ораторського твору. Комунікативна специфіка створення мультимедійних презентацій.

Змістовий модуль 7.

Тема 7. Поведінка й культура промовця. Контакт з аудиторією. Невербальні засоби під час виголошення промови.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення дисципліни «Риторика» є формування ораторської особистості висококваліфікованого спеціаліста, поглибивши у студентів уміння і навички аналізувати, створювати та виголошувати тексти різного типу відповідно до мети, призначення й умов ділового та приватного спілкування.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Риторика» є сформувати:

- навички написання й проголошення промов, спілкування з різними категоріями осіб;
- вміння аналізувати текстів різних типів, промов відомих людей сучасності;
- вміння використовувати мовні засоби (тропи, фігури), членувати текст, точно визначати його цільове призначення, композиційну організацію, доцільно використовувати мовні ресурси у різних видах риторичної діяльності.

1.3. Програмні результати навчання:

- РН1 Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.
- РН2 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- РН6 Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.
- РН8 Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

- РН10 Знати норми літературної мови та вміти застосовувати їх у практичній діяльності.
- РН14 Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.
- РН21 Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години /3,0 кредитів ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Риторика як наука і мистецтво.

Основні визначення риторики як наукового поняття. Статус сучасної риторики та її зв'язки з іншими науками. Основні поняття і розділи риторики. Види риторики: класична, неориторика, дискурсивна, ділова, “чорна”. Закони риторики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 2. Інвенція. Диспозиція. Елокуція. Меморія й акція.

Поняття про стратегію оратора. Типи підготовки до публічного виступу. Джерела знаходження матеріалу. Структура та види аргументації. Вступ до промови. Способи подання матеріалу. Типові помилки в аргументації та критиці. Завершення промови. Форми мовленнєвого впливу. Риторичні фігури. Тропи. Способи запам'ятовування промови. Невербальні засоби оратора. Аналіз публічного виступу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Тема 3. Історія риторики.

Розвиток риторики в античності

Софістичний ідеал єдності риторики та філософії. Риторика Сократа і Платона. Освітня система Ісократ. Риторика Аристотеля. Видатні давньогрецькі оратори. Особливості елліністичної риторики.

Риторика в епоху середньовіччя, Відродження та Нового Часу

Становлення християнської гомілетики. Особливості візантійської риторики.

Риторика в системі середньовічної освіти. "Studia humanitatis".

Риторика в епоху Нового Часу. Розвиток риторики в Україні.

Головні напрями неориторики.

Семіотичний характер неориторики. Загальна характеристика лінгвістичної риторики. Загальна характеристика аргументативної риторики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

Тема 4. Роди, види і жанри красномовства.

Структура і мовні ознаки основних видів красномовства. Характеристика різних за жанрами і цільовим призначенням виступів. Специфіка виступу перед мікрофоном. Особливості радіозвернень.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5.

Тема 5. Методика та етапи підготовки тексту промови.

Особливості збирання й обдумування матеріалу. Текст у комунікації. Способи й методи викладу матеріалу: розповідь, опис, роздум; індукція, дедукція, метод аналогії, концентричний, рівневий, історичний. Способи цитування і засоби наочності. Укладання конспекту. Вироблення алгоритму дій для укладання власної промови.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6.

Тема 6. Типи промов. Структура ораторського твору. Комунікативна специфіка створення мультимедійних презентацій.

Основні типи промов. Поняття тексту. Види плану. Вступ, основна частина і заключна.

Структурні різновиди різних виступів.

Особливості подачі інформації на слайді. Словесне представлення презентації. Аналітичне оброблення текстової інформації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7.

Тема 7. Поведінка й культура промовця. Контакт з аудиторією. Невербальні засоби під час виголошення промови.

Образ промовця. Типи ораторів. Зоровий контакт. Культура і техніка мовлення, робота над голосом, дикцією. Етичні норми під час виступу. Акція як завершальний етап реалізації риторичної діяльності. Особливості моделювання і встановлення контакту з аудиторією. Подолання хвилювання. Правильне дихання. Керування увагою. Портрет слухачів. Взаємодія з аудиторією. Прийоми ефективного запам'ятовування. Підготовка приміщення. Промова під відкритим небом. Виступ перед мікрофоном. Темп і гучність мовлення.

Невербальні засоби під час виступу: міміка і різні види жестів оратора. Невербальні знаки вираження сприйняття/несприйняття інформації слухачами. Вправи на уміння використовувати арсенал невербальних засобів передачі інформації.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. **Абрамович С.Д.** Риторика загальна та судова. – К., 2002.
2. **Бабич Н.Д.** Основи культури мовлення. – Львів, 1990.
3. **Герман М.А.** Основи риторики. – К., 1988.
4. **Зубенко Л.Г.** Ораторське мистецтво. – К., 2002.
5. **Карнегі Д.** Як виробляти у собі впевненість і впливати на людей, виступаючи прилюдно. – Харків, 2005.
6. **Кошачевський С.С.** Техніка мови. – К., 1963.
7. **Кульч З.** Риторичний словник. – К., 1997.
8. **Мацько Л.І., Мацько О.М.** Риторика. – К., 2003.
9. **Сагач Г.М.** Риторика. – К., 2000.
10. **Хоменко І.В.** Еристика: мистецтво полеміки. – К., 2001.

11. **Чибісова Н.Г., Тарасова О.І.** Риторика. – К., 2003.

Допоміжна

1. **Ковалевські Т.Ю.** Комунікативні аспекти НЛП. – Одеса, 2001.
2. **Сагач Г.М.** Похвальне красномовство. - К., 1997.
3. **Сагач Г.М.** Живе слово полеміста. - К., 1991.
4. **Томан І.** Мистецтво говорити. - К., 1986.

Інформаційні ресурси

1. <http://psyfactor.org/lybr75.htm>
2. http://sbiblio.com/biblio/archive/korolko_osnovi/02.aspx
3. <http://www.prodesign.ru/likbez/pr/pr1.htm>
4. <http://evartist.narod.ru/text10/29.htm>

4. КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ТА ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Під час оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з дисципліни «Риторика» застосовуються такі критерії:

Оцінка «відмінно» ставиться тоді, коли здобувач вищої освіти:

- дає точне визначення і пояснення основних визначень та понять, а також правильно визначає проблеми, що виникли у суспільстві і пропонує власний шлях їх розв'язання;
- будує відповідь за власним планом, супроводжуючи розповідь новими прикладами, вміє застосовувати знання в новій ситуації при виконанні практичних завдань;
- вміє встановити зв'язок між матеріалом, що вивчається і раніше вивченим матеріалом з навчальної дисципліни «Риторика», а також з матеріалом, засвоєним при вивченні інших гуманітарно-правових дисципліни.

Оцінка «добре» ставиться, якщо відповідь відповідає основним вимогам до відповіді на оцінку «відмінно», але здобувач вищої освіти не використовує власний план відповіді, нові приклади, не застосовує знання в новій ситуації, не може встановити зв'язку з раніше вивченим матеріалом і матеріалом, який засвоєний при вивченні інших дисциплін.

Оцінка «задовільно» ставиться, якщо більша частина відповіді задовольняє вимоги до відповіді на оцінку «добре», але у відповіді виявляються окремі прогалини, які не перешкоджають подальшому засвоєнню програмного матеріалу, здобувач вищої освіти вміє застосовувати одержані знання, але при цьому користується допомогою викладача.

Оцінка «незадовільно» ставиться у цьому випадку, якщо здобувач вищої освіти не оволодів основними знаннями і вміннями у відповідності з вимогами програми.

Форма підсумкового контролю в кінці вивчення дисципліни – диференційований залік, на який виносяться завдання зі всієї дисципліни. До диференційованого заліку допускаються здобувачі вищої освіти, що склали тестові завдання для самоконтролю у Віртуальному університеті з кожної вивченої теми з оцінкою не нижче «3» і не мають поточних заборгованостей. Здобувач вищої освіти має дати розширену відповідь на 3 запитання (завдання) відповідно до отриманого білету. За кожну відповідь можна отримати до 33 бали. Критерії оцінювання відповідей:

30–33 бали – відповідь правильна та повна;

24–29 балів – відповідь правильна, але неповна;

17–23 бали – питання розкриті поверхнево, деякі тези помилкові;

менше 17 балів – відповідь неправильна.

Формою підсумкового контролю є залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу з навчальної дисципліни «Риторика» використовуються такі засоби діагностики успішності навчання:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей під час семінарських занять, написання контрольних робіт та поточне тестування);

- контроль за самостійною роботою (перевірка конспектів, виконання завдань до семінарських занять, захист рефератів за обраною темою, презентація наукових досліджень тощо);
- підсумковий контроль (диференційований залік).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання. Оцінка із 100-бальної шкали в національну переводиться відповідно до діючого положення про освітній процес (91–100 – «відмінно», 71–90 – «добре», 51–70 – «задовільно», менше 51 – «незадовільно»).